

De zatte hoek

een ironisch verhaal met een fantastische plot

Alexander Tkachenko

Alexander Tkachenko werd in 1945 in de Krim geboren. Hij gradueerde aan de Staatsuniversiteit aldaar en ook aan het Gorki Letterkundig Instituut van Moskou. Hij publiceerde 7 gedichtenbundels, vertaalde en gaf ook het werk uit van heel wat Amerikaanse auteurs. Zijn poëzie werd omgezet in het Pools, het Italiaans, het Frans, het Chinees en het Vietnamees. Zijn werk werd ettelijke malen vertaald en uitgegeven in de V.S. Hij participeerde aan menig internationaal literair festival en in 1989 nam hij deel aan het International Writing Program van de University of Iowa. In 1977 werd hij lid van de Schrijversbond van Moskou. Sedert 1964 is hij algemeen directeur van het Russische Pen Centrum en in die functie vertegenwoordigde hij zijn land op internationale P.E.N.-congressen, gehouden in Australië, Mexico, Schotland, Finland en Polen.

Het hier opgenomen gedicht *De zatte hoek* bestaat uit 6 strofen. Tkachenko geeft er volgende verklaring bij: 'Het is half verzonnen, half gebaseerde op de werkelijkheid, ervan uitgaand dat vroeger in elke Russische stad er zoiets als een "zatte hoek" bestond, waar je op een soort zwarte markt – ook s' nachts – wodka of wijn kon kopen.'

1.

Alle uurwerken stopten in de wijk.
Blijkbaar zijn ze voorbijgestreefd.
Informeel astrale gasten –
hippies zijn kalmpjes binnengeslopen.
Stenen, schroeven en schema's
hebben ze betast, sneller dan wie ook.
Twee (gasten) uit een ander systeem (Galaxy)
hebben de tijd opnieuw gestart.
En verdwenen in de schrille wagons
in jeansbroek Levi's en Montana.
Waar zien we elkaar? Zoals altijd –
Temidden van GOEM, bij de fontein ...

2.

Temidden van GOEM, bij de fontein
hing hij rond een uur lang.
Nee, zij is niet aangekomen,
niet uit de hemel gekomen, stralend ...
Hij was opgewonden door het geheim
en daarom wandelde hij
gefascineerd door de nieuwe wereld –
hij is de tijd voorbijgestreefd!
Hij wou wat portwijn drinken,
'Wat is portwijn?'
Hij ging aanschuiven om naar buiten te gaan,
er is een uitgang, maar er is geen rij!
Hij snelde naar de oude metro,
de mensen zweefden voorbij, glimlachend,
toen verstond hij, dat de oude tijden dood waren,

hij maakte zijn vinger nat met speeksel –
de wind van vroegere veranderingen waaide,
de auto's trachtten hem te ontwijken
en fotografen focusten op hem op hun knieën,
zeg! – er wandelde een mens van voorbije tijden.
Hij rookte een sigaret van vroeger,
zijn ogen blonken van de wijn van vroeger,
en hij wandelde alleen rond in de straten
met de oude labels van de hele wereld op zijn kleren ...

3.

Hij maakte een afscheidsfeest
en zei – men zal mij nog begrijpen,
in het sterrenbeeld van Vissen, ergens op café,
de anderen zullen bij mij komen staan.
Wij gaan elk een roebel in de pot leggen
en heel de wereld opdrinken
en jullie nuchtere republiek
zullen we wankelend om middernacht doorkruisen.
Wij gaan die wakker maken door ons dronken gelach
en duizenden nieuwe en verborgen thema's
zullen doen denken aan honger en kou ...
Zo zei hij – en steeg op!

4.

De kosmische brandstof 777 was bijna op, hij zocht naar een landing.
Zijn motoren ademden zwaar. Wazige lichten verlichtten elke straatje
van de stad op zoek naar een eilandje met brandstof en plots ...

Drie vensters lager waren verlicht,
dat was zijn redding,
hij begon te dalen
en voelde de stenen stoep onder zijn voet,
die langzaam begon nuchter te worden.
De aarde nog bewaarde
de wankelende manier van lopen op de kasseiweg,
het glijden van grillige glimlachen ...
Waar belandde hij? Zijn drankgerichte
gedachten scharrelden rond,
kerels in metaal dwaalden rond
en meisjes vielen buitenlanders lastig.
O, waar zijn die drie gewone borrels
en niet de overhaaste 'schol!'
Een meisje probeerde zich aan mij aan te bieden
in een half-Russische taal ... Maar tevergeefs.
Er was nog wildernis van dronkenschap
te bespeuren in haar ogen,
haar taxichauffeur was zelfverzekerd en content,
misschien was het zijn dochter,
die zich aanbood in een halfvreemde taal ...
Waar is hij toch terechtgekomen?
De zatte hoek was levenslustig en hij

was er onbekend en onopgemerkt.
Hun leven ging door. Een zat meisje
zat op een doos, alle aandacht aan haar vriend.
Rockjongens met halfgeschoren koppen
hingen rond – valse paddestoelen van het Vaderland –
zij staarden naar de voetgangers met koude ogen –
‘Laten wij de dronkenschap vernietigen samen met de mensheid!’
Hij nam de brandstof uit zijn zak,
en de zatte hoek heeft het opgemerkt,
terwijl er een van de laatste en geheime feesten aan de gang was
in de nachten van stagnatie en vleierij.

5.
Vaarwel, mijn zatte hoek,
ik stijg boven jou op,
vaarwel, mijn vriendin,
mijn pijn en mijn tegenslag!
Ik stijg boven de zatte hoek op,
een nietig element,
boven de spookachtige set van de reële veranderingen.
Hoe kan ik nu zonder die plaats van zonde?
Mijn hoek en mijn weg,
dan val ik op jou!
En een schaduw werd geworpen
over de gezichten in het hele land,
de zatte hoeken zijn er maar gebleven
in jou en in mij ...

6.
Temidden van GOEM, bij de fontein
hoor je dit in het liedje van de druppels –
Is zij aangekomen? Zij was er!
Maar zij is teruggekeerd tot een woord, tot een steen.
Zij is een regel in een gedicht geworden, een standbeeld,
een punt, die danst op de display,
en iemand als ik is voor haar niet nodig
tussen de sterrenbeelden van Waterman en Weegschaal.
In de ruimte was er iets verschoven
en de verbinding van ogenblikken werd verbroken.
Hij nam afscheid van de oude broederschap,
schuld bekennd, berouwvol en lijdend ...
Hij steeg op om zich te zuiveren,
de zatte hoek verdween geleidelijk,
al had hij geen sterkte voor wraak
met zijn verleden toekomst.
De hippies waren jaloers,
maar zij zwegen, en zij hebben via het systeem doorgeseind:
‘Wij geven het uur terug. Wij zijn voorbijgestreefd,
want wij maken geen schaduwen.’

(vertaling: Olga Kropko)

Hans van de Waarsenburg

THE DAYS BEFORE ROCK 'N ROLL

Kom er maar eens om, sokken dragen van
Verschillende kleur, in gemeenschap dansend
Voor de Hellepoorten en Awater, drinkend of
Het bier naar beneden stroomde tussen de benen

Van The Killer. On The Road en altijd
Andere muziek. Zo gewoon was het leven en
Arbeid was arbeid. Altijd tolden de woorden
Door het hoofd en dwarrelden radiozenders

Als stuifmeel in het oor. De wereld glansde als
Een groen kattenoog in de huiskamer. Als ik aan
De spoel draaide, luisterde in naar de verboden,
Herhaald verboden muziek en verdriet bestond.

Niet, gestorven werd er niet. De foto's hadden
Kartelrandjes en toonden vrolijke strandbeelden.
Hij met donkere zonnebril. Hij in stoere
Zwembroek en met beide voeten op drijfzand:

Johnny Weismüller in katoenen Tweka schaamlap.
Roy Orbison die zich in het Zeeuwsche water stort.
Hallo vader, ouderwetse scherplijper, ben je
Er nog? Kom op, harde werker, stille zuiper,

Gods getuige van het eeuwig Clareyn! Soms
Heffen wij nog de glazen en licht er iets op
In de schaduw van een kraakhelder overhemd,
Een gouden manchetknoop, waarin je verdwijnt.

BILL HALEY IN MAASTRICHT

Wat was er zoal niet door de oren gegaan?
Zoetgevooisde Mantovani, Helmut Zacharias.
Suikerstroop van laag kermisallooi. Incestueus
Familiefestijn. Leve de opgestroopte rokken.

De grijpgrage, kluwende handen. De ooms
Bronzig, geil door Bavaria en opgejut klein
Clareyn. Roomse orgie, plotseling gesloord
Door de wervelende kometen van Bill Haley.

Als ontploffende granaten knalde het geluid
De huiskamer binnen. Of de duivel zelf was
Verschenen. Of het einde der dagen was
Aangebroken en de gordijnen scheurden.

Nooit werden hoofden zo stevig geschud
En werd er sputum geblazen in alle wind-
Richtingen. Die dagen dus, vol hellewens,
Slapeloze nachten en dagdromen snurkend.

* * *

Tijd is droef papiergeld, dat kwijnt in vinyl.
Yes, de krul plakte op zijn voorhoofd. Yes,
Spijkerpakken gingen uit hun bol. Buikige
Rock 'n Roll, terwijl Ambon swingde en

De bassist antiek zijn instrument bereed.
Pilzen werden verzwolgen, verdwenen in
De holtes van ieders verleden. Bill Haley
In Maastricht. Zondagmiddaglof, brylcream

Op oude hoofden. De vaders waren al dood,
Maar moesten opnieuw begraven. Het dampte
Nog na. Ik draaide mijn rug naar de zo breekbare
Dagen: SHAKE RATTLE 'N ROLL.

THE LAST WALTZ

Was ik je vergeten in dubbelgeluid?
Dolby, Dolby, op dat plein in Amsterdam?
Het Schiller Hotel, dat als een kajuitschip
Op het verleden dobberde. Ik moest mijn

Zangbrevet tonen, een meesterwerk
Maken – voor minder deed je het niet,
Madame, en landen in Brussel. Of er
Straten uit Rome werden overgevlogen

En ik clownskoppen schilderde op
Niet bestaande hoezen. Even was ik
Met je in Venetië, varende, in ‘a dirty
Gondola’ naar de doden van weleer.

* * *

Toen tijd een gotspe bleek. We dronken
Prosecco op dit tedere weerzien en
Droomden later over rafels, dia als
Oud haar over het celluloid hingen.

Geluid vol ruis en tikken. Maar wanneer
Je tong in mijn oor walst, de eerste maten
Weer klinken, begint opnieuw de dans,
Madame, en draait alles van ooit en toen.

LAPHROAIG

- close your eyes and imagine the waves – voor *E. v. d. K.*

Het was als balsem op de wonde
Van het ouder worden, die een-
Voudige mededeling: 'Als je dit

Drinkt, drink je vloeibare turf.' Ik
Dronk voorzichtig een glas klot
En rook een jeugd rond het veen,

Waar dagen trager draaiden, zon
Zomers zo lang scheen, waarna we
Vuren brandden. En toen het later

Werd, dat droeflater, dronken we
In Galway andere, Nobelgoed -
Gekeurde turf en Zwartbier. Waren

We een thuis in de huizen van
Voorbij, waar turf rookte in
De groene maanden nog en daarna,

Toen we de ogen sloten, hees een
Lied zongen en droomden van golven
Als ijsbloemen in de jongenskamer.

STERFBED

Daar lag dan koud en stil
De spraakgrage mandarijn,
Oranjebitter, bevrijd van
Pijn, borrels, glazen wijn.

Zijn Tomi werd een Haelen,
Vol schuld en droefazijn.
De wandelstok zocht je hand,
De vulpen morde in de dop.

De fles zocht je mond, teug
Van liefde en gramvol pijn.
Zo ver, zo ziek en toch nabij,
Het oude dichtershoofd.

Spuugzat, het smaakloos water
Der laatste jaren, de tinnen
Troost, zonder woord of klare.

Wars zocht je naar een mond,
Een wel, zo zacht en teer.
In agonie vond je alleen de hare.

Erik Metsue

VAN VOORBIJGAANDE AARD

Een drinker is iemand die drinkt, nu, op dit moment,
terwijl het ijs kraakt in het glas.

Meer niet.

Wanneer hij straks slaapt, is hij geen drinker meer,
slechts iemand die slaapt.

En indien hij morgen,
in de ochtend die dof zal zijn of vol zon en hel,
weer drinken wil,
en zijn hand zich naar het glas zal bewegen,
ook dan zal hij enkel een drinker zijn,
iemand die dus drinkt.

Elke dag volgt op alle voorgaande
zonder verband, zonder verhaal.
Hij die nu drinkt, drinkt nu, meer niet,
en morgen niet meer, of net wel,
wie zal het zeggen?
Of hij dan zal drinken staat hoogstens in de sterren geschreven,
met andere woorden: nergens.
Alles is maar even
en vroeger bestaat niet.

BUKOWSKI (1920-1994), SCHRIJVER

Charles Bukowski dronk elke dag van zijn lange even.
Ook eten deed hij dagelijks.
Enchillada's, tortilla's, hamburgers,
Charles Bukowski heeft het allemaal gegeten.

Toch staat hij als drankzuchtig bekend,
en niet als vraatzuchtig.
Nochtans dronk hij enkel zoveel als hij zelf nodig achtte
(en dat was nog altijd minder dan Henry Chinaski).
Wat hij at boeit ons niet,
en wat hij dronk des te meer,
en hoeveel, en waar, en met wie.
En waarom, natuurlijk.

Terwijl hij eigenlijk een schrijver was.
Alleen een schrijver.
een ongeschoren man van zijn woorden,
avond na avond hamerend op zijn draagbare machine,
de radio op klassiek,
terwijl het buiten nog warm was.

Het is waar dat hij daarbij dronk,
zoals het ook waar is dat hij daarbij at,
weze het ongeboekstaafd.
Maar boven alles schreef hij.
We zouden nooit van hem gehoord hebben
als hij niet had gedaan wat hij deed:
schrijven
met inkt dikker dan boed.

herman jee

O, DAT HET VLUG VOORBIJ MAG ZIJN!

Het vuur moet je met olie blussen,
de stormvloed keren met een bres,
verdriet moet je met kolder sussen
en liefde zoeken in de fles.

Je dorst moet je met pekel lessen,
je honger stillen met venijn,
de oorlog met geslepen messen
en wonden helen met azijn.

Het nieuwe jaar begon met wijn,
met schransgelagen en jenever,
o, dat het vlug voorbij mag zijn,
dat wens ik jou uit gans mijn lever!

ACUUT CONSONANTISME

Mein taal-ekzamen was een ware quelling:
ik ben verdomt alweer gesjeesd voor spelling!
Bedrukd tracteer ik heel de tooch een pint,

want wie trakteert en klinkt, die is de klinker;
de mededrinkers zijn de medeklinkers.

OVERGAVE

Soms schrijf ik verzen om te zwijgen
van iets waarvoor geen schrijven baat,
van iets dat wij steeds gratis krijgen,
al doen wij of het niet bestaat.

Het is dat knagen dat wij voelen
wanneer de klok op vijven staat:
een dood café, met lege stoelen,
nog geen beweging op de straat

en lege glazen, buiten één
halfvol met giftig koolzuurwater,
een ziedend hoofd, een slapend been,
en op de loer een ferme kater.

BEGRAFENIS

Begravenissen zijn belefenissen
in de ongepaste zin des woords,
de letters v en f zijn hindernissen,
en op het woordje *woords* rijmt enkele *toorts*.

Die toorts droeg ik toen ome Lennart stierf.
Ik liep toen lachend grafwaarts naast de kist
als beste kroegmaat, die de eer verwierf
de vlam te dragen van een humorist

die mij ooit zwoer bij 't zesde glaasje rood
- 't gesprek ging om begraven of cremen -
dat hij ze beide wilde bij zijn dood:
zijn as moest in zijn graf verteren.

En alle makkers lachten zich een kriek
(soms ook een geuze) bij het open graf
toen ik als eerbetoon een historiek
van al zijn tapkastmoppen gaf.

En toen de vriendenkring applaudisseerde
bracht ik mijn toorts tot bij het zwarte kleed,
dat in de fik schoot en de kist verteerde,
aldus vervullend zijn gezworen eed.

SCHRIJFWATER

Schrijf ik een boeiend stukje proza
dan nuttig ik een flesje Looza,

en ben ik bezig met theater
dan drink ik menig glaasje water,

maar pleeg ik naarstig poëzie
dan drink ik steevast eua-de-vie.

BIERVILTVERZEN

1.

Wedden voor een pint?: ik stop met drinken,
en 't roken en ook de koffie zweer ik af.
ik weet wel: deze woorden klinken straf,
maar 'k heb beslist niet dieper weg te zinken;
- op dit besluit wil ik met allen klinken.

2.

Dat ik aan deze toog ben blijven plakken,
dat is de schuld van Jo, die rondjes geeft.
Ik heb nog nooit zo'n leuke dag beleefd,
de smaak van geus had ik nooit zó te pakken,
ik denk dat ik een nachtje door ga zakken.

3.

Tot 's ochtends laat in kroegen doorgezakt
- diepzinnigheden lagen voor het rapen -
en zonder eten of besef van tijd
mijn roes de hele middag uitgeslapen.
Nu sta ik op, en neem mijn avondontbijt.

Xtine Mässer

*Boven de ziel het zinloze fladderen
Van wat nooit was en niet kan zijn en alles is.
Geef me meer wijn, want het leven is niets.*

[Fernando Pessoa, 19 november 1935]

ONT-WENNING

Afgekipt als door een vuilniswagen,
met opgedrongen Ensortronies,
gepoot op stoelen
als enigen bereid
onze zieligheid te dragen.

Hier zal ons glas een bodem krijgen,
de fles een kroonkurk van cement.
Hier wordt ons spiegelbeeld
aan diggelen geslagen,
ijdelheid ontrafeld,
baldadig leven uitgebraakt.

Messcherp zullen we ontwaken
en uren, dagen, maanden
prikken op de valven
van onze schaamte.

We zullen onszelf weer baren
uit vuisten van graniet.
En op een dag zullen we
oude schoenen achterlaten,
de deur dichtslaan
en met de moed der wanhoop
nuchtere woorden spellen als
*thee met cake, bloemen gieten,
brieven openen en nooit weerom.*

BERICHTEN UIT DE BOKAAL

Net als rivieren hebben mensen oevers nodig.

Als uiringen pellen we onszelf.
En van uien schillen komen tranen.
Als ze al willen of kunnen stromen.

Vanavond: vuurwerk in het dorp.
Maar enkel de knallen zijn voor 't koekoeksnest.

Van buiten lijkt het hier wel Club Med of Center Parcs.
Enkel het zwembad missen we.
Zwemmen doen we voorlopig nog in eigen chaos.

Wanneer luwt de storm en krimpen de golven?

Ze zeggen dat Zoerselse zomers lang kunnen uitlopen.
Langer dan je zou vermoeden en dat de herfst en winter slechts spinsels zijn
in ons hoofd.
Dus: weg daarmee.
Maar wat blijft er over?
Het leven als een kinderhemdje: kort en vuil?

't Is niet veel soeps, als alle leugens afgelegd, de maskers opgebrand.
Tot op het bot is onze leuze.
Maar wanneer is de bodem van ons glas bereikt?

Na de test-je-vrijheid uitstap van de week, was het vanavond gevaarlijk rijden van het
Straatsburg dok naar de sluis van Wijnegem. In onze haast om te genezen, sloegen we enkele
verkeerssignalen over en gingen net niet over kop of onder water.

Op sommige dagen is het een troost: de konijnen in het gras, het hertenpark dat ons moet
kalmeren maar de smaak heeft van Bambi's tranen toen haar moeder stierf, de ezel Boris
waaraan we onze korsten voeren en de eekhoorns in het dennenbos. In het stadspark van
Edinburgh eten ze uit je hand.

Misschien komt het nog als je hier maar lang genoeg *verblijft*.

Marcel van Maele

DROEFFONTEIN

Daar zitten ze weer
de diepzeeduiker en de straaljagerpilot,
de valschermspringer in de Ossepoot.
Geroezemoes en verse lentegroentesoep.
Met aandacht geschonken een Rijnse roemer,
een Franse fluit. En hoe zij netjes afgestoft
hun opgeklopte taal verslijten
terwijl Gustaaf de papegaai geketend in zijn kooi
over de kassa waakt en rochelt
als een waterpijp.

Astrofysica van hoge gisting,
op alcohol dampen galopperen,
een vijsje los, een pluimpje op, een janboel
van katoen. En onder zijn laken zwart zingt Gustaaf
Mahlers dranklied over de smart van deze aarde.
De waard, een krater van een kater,
is geen cent maar waard en de waardin evenmin.
Geen commentaar, pak je poen en hou je smoel.
Voortaan is het met de geneugten gedaan,
een glas water kan volstaan.

Vonani Bila

GEBROKEN VROUW

het weekend
drinkt ze als een dragonder
danst ze naakt op de dansvloer

oversekste en keihade evenknie
rammelt haar dronken jonge vriend haar af
toch blijft ze plakken aan deze bruit

mishandelde vrouw strompelt naar het werk
te laat op elke maandag
geplaagd door *babalas*

zonked, bont en blauw
slaat ze met de deur van het bureau
roept uit luid – *voetsak!*

gejaagd draait ze krassend de deur op slot
stort bittere tranen over haar werktafel
vol rommel, sigarettenpeuken en bierflessen
nagezeten door de groene draak van de drank

driemaal gescheiden
ooit stripteaseuse in een tent
diep gebarsten – aaskever op een stort

zieke meedogenloze vrouw
waarom gooide je gisteren
je enige kind naar een rijdende vrachtwagen

vrouw met foute genen
verworpene verstoten op een duister pad
ben jij zo geboren – gebroken & gemeen?

(*vertaling: Rose Vandewalle*)

Noten:

babalas: kater

zonked: bezopen

voetsak!: donder op!

Beth Cuthand (Cree)

ZIJ BINDT HAAR BANDANA

Zij bindt haar bandana
snel, zeker
vast om haar hoofd
bevattend
alle beelden gedachten
en twijfels
die haar overvallen.

Het is lente
dra komen
de donderaars
uit het westen
zij komen
 gehuld in hun mysteries
 ommanteld door de mist.

Waar zijn de anderen?
Zij
 die hun bandana
 vastbinden?
Doen hun ogen
 pijn in het laatste licht van de zon?
Vrezen zij hun wervelende gedachten?
 hun herinneringen, hun dromen?

Zij herinnert zich
 een blondharige blauwogige aanbieder
 zeggend
De prairie maakt mystici van ons allemaal
 en zijn naïef verlangen indruk op haar te maken
 met zijn gevoeligheid
 en zijn onschuldige verwachting
 dat door haar lief te hebben
 hij ook
 'indiaan' kon worden

Maar dat was lang geleden
zo lang geleden
het lijkt wel een droom
nu
Zij is alleen
en is al een poosje alleen

Soms heeft ze het gevoel
alsof ze altijd alleen was
en altijd zal blijven.

Zoals alle weduwen

van alle oorlogen
zoals alle zusters
en moeders en grootmoeders
met reden tot rouw
brandt ze; wild teder

Zij herinnert zich
de vader van haar zoon
stervend aan drankzucht

*Ik kom juist uit het zothuis.
Ik denk dat ik weer overboord ging.
ik ga veel jagen.
Zij zeggen dat ik niet zoveel drink
als ik in het bos ben.
Ik spaar geld om mijn
jongens te komen opzoeken.
A.u.b. vertel het ze niet.
Ik wil niet dat ze worden
ontgoocheld.*

Zij herinnert zich
de oude man die ze ontmoette
in d'oude stad
Je lijkt op mijn meisje
mijn meisje *mijn meisje*
Ik wilde haar geen pijn doen
ik was zat
ik was eenzaam.
Ik wist niet wat ik deed.

Kun je mij vergeven?

Zij herinnert zich
moeders in de bars en de kinderen
popcorn en chips etend in de lobby.
Dat ben ik, die kleine dikke dreumes met kapotte schoenen.
Dat kleintje, naast me, onder mijn arm
dat is mijn overleden zusje.
En dat is mijn broer.
Hij zit 5 tot 10 jaar uit in Walla Walla.
Mijn zuster? Een o.d. in Van
Zij was zeventien.
De agenten zegden dat het een o.d. was.
Ik weet dat het haar pooier was.
Hij weet dat ik hem zal krijgen.
Ooit *ergens*
zal ik hem krijgen.

Zij herinnert zich
het bloed van haar neef
gestold tegen de deur van zijn truck

gestold op de vloer van het huis van haar tante
zijn bloed
de grond smeltend
terwijl drie drugsgekke familieleden
wild dansten in de sneeuw.

Zij herinnert zich
dat ze 24 tranquillizers neemt
haar doodslied zingt
denkend dat haar zonen
beter af waren zonder haar
en hoorde hoe grandpa Josie
zei
Sta op mijn meisje.
Het is niet jouw tijd om te sterven.

Dus leeft ze
klampt zich vast aan het leven; een pasgeboren baby
voedt het, verzorgt het
taai als een moeder beer.

Zoals alle weduwen voor haar
heeft ze verdriet om te leven,
een leven zo vol leven te leven
dat verdriet het niet kan doden.

Haar hoofd klopt ritmisch
onder en om de vastheid
van de bandana.
Zij moet zich de donderaars herinneren.
zij worden wakker.
Zij komen
diegenen zoeken die zoals zij
een bandana om het hoofd binden
en bidden voor kracht
om de genezende regen te laten geboren worden
zodat de mensen kunnen leven.

Hey ya ho
megwitche.

(vertaling Annmarie Sauer)

Mogib Hassan

(vertaling Jan Jaap de Ruiter)

KLEIN MANNETJE VAN ME

Kindje van me, klein mannetje van me
Wat heb je verkeerd gedaan dat ze je doden?
Ze doodden jou in de bloei van je leven
Ze vergoten jouw nectar en doofden jouw geur
Wat heb jij hun leger aangedaan?
Terwijl jouw vader hen in handen was gevallen?
Heb je een steen ter hand genomen?
Heb je je koek en limonade gelaten voor wat ze zijn?
Ben je naar buiten gegaan, de vijand uitdagend?
Ben je van je bedje opgestaan?
Ben je in het zicht van de lafaard opgestaan
Om het grote leger weerstand te bieden?
En schreeuwde jij tegen elke tegenstander
“Geen macht is er dan de Allesvermogende?”
Weet je, ze vreesden jou, lief kindje van me
Om jou stuurden ze extra troepen
Je hebt je volk een les ingefluisterd
Je hebt hen geleerd waar de plaats van het hart is
Je hebt het glas der machteloosheid gebroken
Het glas waar ze als ezels blindelings uit dronken
Want zij hadden zich overgegeven aan die zogenaamde vrede
Koningen, presidenten en emirs
Maar jij hebt hen geleerd dat de enige verlichte weg
Die van de verdediging van have en goed is
Wat heb jij op onovertroffen wijze
Jouw recht op een toekomst geschetst.

DOE MAAR WAT JE GOEDDUNKT IN DE LIEFDE

Doe maar, mijn schat, doe maar wat je goeddunkt in de liefde
Voeg me bij je als je dat wilt of snij de banden maar door
Ik ben toch wel het slachtoffer. Ik vraag me af wat er mij gebeurd is
Een wenk van jouw ogen en de pijlen daalden op mij neer
Vanaf het moment dat ik jou zag verloor ik mijn evenwicht
Ik raakte de weg kwijt; jouw schoonheid heeft mij veroverd
Jij trok aan ijn ziel, aan mijn hart en aan mijn geest
Ik getuig dat schittering en schoonheid geheel en al de jouwe zijn
De liefde heerst over een zwakkeling als ik
Jij hebt mijn hart veroverd en ik heb me daarbij neergelegd
jij bent mijn zwakte, mijn medicijn en mijn ziekte geworden
Laat me alleen als je dat wilt of hernieuw juist onze samensmelting
Mijn leven wordt niet beter als je mij laat gaan
Want ik ben je gevangene; mijn hemel bevindt zich in jouw kwaad
Beslis dus maar wat je wilt. Arresteer me maar.
Tussen jouw hardheid en zachtmoedigheid is toch geen verschil.

“WEET JE, PAPA ...”

“Weet je, papa van me, in mijn ogen
Ben jij een behendige ruiter.
Hoe zeer verlang ik naar jou.
De liefde in mijn hart voor jou is de zuiverheid zelve.
Weet je, jij ben de uitverkorene.
Je bent gezeten op de troon van het hart.
Een kus op je wang en een kus op je hoofd.
Van een zoon die zijn vader om zich weet.
Oh vader, bij God, jij en jij alleen bent
De vreugde van mijn wanhopig hart.
Zoals jij is er geen onder de mensen.
Jij, jij bent van het zuiverste goud.

Vader van me, laat het malen van jouw hersens maar gaan.
Laat jouw mooie wimpers maar rusten.
Ik ken toch jouw gevoelige natuur. Mijn zorg? Dat jij geen problemen hebt.
Vader van me; ik verdraag jouw tranen niet
Of dat je wanhoopt.
Het is jouw aard nooit zwak te zijn.
Je torent boven alles uit; jij bent als een onverzettelijke berg.
Vader van me; breng je zenuwen tot rust.
Laat jouw zesde decade je goed doen.”

IN DE NETTEN VAN DE PASSIE

De woorden trilden tussen mijn lippen
 En ik vergat alle dichten en verzen
Want ik was bang voor een beschrijving die hem geen recht zou doen
 Of dat ik hem tekort zou doen
Mijn hart was bevreesd dat de momenten met hem zouden ophouden
 En dus klopte het harder en harder en raakte de ademhaling op drift
Ik probeerde hem in de zee der passie te gooien
 Maar hij was mij voor en wierp touwen en netten over me heen
Dat was ik, ha, die visser die zo behendig was
 Maar voor hem was ik de zwakste der vissen
Toen ik op zijn borst geworpen werd, verloor ik mijn bewustzijn
 Maar hij wekte mij door een kus op mijn lippen
En ik beloofde plechtig dat de rest van mijn tijd van leven
 Niet zou zijn dan voor hem, samen met mijn ziel, mijn hele bestaan
Maar hij zei glimlachend: “Zoek, jongetje, naar dechte liefde
 Ik ben er niet voor jou; met de liefde spelen is één van mijn gewoontes
Zou ik jou mijzelf beloven, dan zouden anderen gaan zeggen dat ik hen in
 Het verleden onterecht afgewezen heb
Dus als ik jou verlaat, veeg dan je tranen maar af.”
 Maar ik antwoordde hem: “Nu zullen mijn dagen zonder enig nut verlopen
De tragedie der tragedies? Mijn leven zonder jou.”

Patrick Haverkate

ODE AAN HANS LODEIZEN

ooit had ik een verlangen in mij naar de onbeperkte ruimte
als een spiegelbeeld in mijn gezicht
ik zocht het helderste reflectant van de zon
in licht en donker ben ik opgegaan
totdat ik verdween in de uitgestrekte ruimte
in de holle vorm in het beeld van ontwaken
in de stille tuin dwarrelen woorden waar de wind vrij spel heeft
tot het water mijn oren sluit wil ik dansen in een handvol donker
als een spiegelbeeld het kind op mijn gezicht.

AL MIJN VROUWEN ZEGGEN

al mijn vrouwen zeggen
dat ik de dief ben van hun nachtelijk lichaam.
nu heb ik bij dit meisje in haar hoofd mijn liefdesbrief
geprent, in haar zeeziek lichaam mijn stenen
maar op haar huidige lippen proef ik
nog de monden van weleer, aan haar lichaam voel ik
steeds oudere randen en vormen.
alleen in mijn slaap
verslind ik nog het grote verdriet
en de dorst waaruit hun nachtelijk lichaam bestaat.

TOEN ik als knaap dacht dat ik de taal in haar oren kon bijten
lag zij die in werkelijkheid veel volwassener was
al met de rug naar mij toe gekeerd, toen al was
haar gelaat door donker omsluiert en ik zag niet
hoezeer haar tranen ontbraken
die een mens aan zijn ogen ontnomen worden.
toen ik dichter was geworden
vonden haar woorden weer in mij een betekenis:
toch heeft de taal mij als een boek dichtgeslagen.
toen de nacht kwam waarin mijn sterven als een sluier
over mijn gezicht viel, zag ik als enige
hoe eindelijk de letters rolden
uit de getuiste mond van mijn taal
toen zij met de rug naar mij toe gekeerd
in mijn poëzie als in een spiegel staarde.

DE DEUREN naar de dieren zijn gekeerd
richting mensen die bepalen dat de daad
van de gedachte heter is geblakerd dan de
waarheid hard te maken valt.
het geloof in de illusie is bekort
en omgekeerd zijn de dagen
er is een twijfel aan dezelfde wereld
als die elke dag verandert in een mens.
de ene kleur is van afgeschilferd hout
over van verbranding en gedachte
krimpend erg over gloeiende platen.
de dieren die naar de deuren leiden
sterven vandaag in de waarheid
gedachte te zijn in dezelfde werkelijkheid.

Kees Hermis

WOORDEN 1

Er valt niets te schrijven
maar toch, misschien om met zoveel
woorden bevestigd te krijgen dat
er niets te schrijven valt.

Of om het gesprek met de woorden
gaande, de intervallen daartussen
open te houden voor stilte
op weg naar de woorden die zeggen
dat er niets te zeggen valt

Zo gerangschikt als hier bestaan
ze slechts bij de gratie van elkaar,
hadden ze er ook niet kunnen zijn
maar ze lezen elkaar te voorschijn
uit de adem van een slapend gedicht.

WOORDEN 2

Waar woorden elkaar niet meer
bereiken schenkt hij die zwijgt
zich nachtwijn in, denkt

het gesprokene na, achterhaalt
en raapt op wat uit de rails
in scherven langs de spoorberm ligt,
maakt daarvan een verhaal

Hij schrijft het in zijn dagen die
het verdunnen zullen, oplossen
op den duur totdat het helemaal
misschien verdampt zal zijn aan tijd

Mocht hij veel later niets meer terug
in de herinnering lezen, dan zal het
een ontmoeting met vergeten woorden heten.

AUTISME 1

Hij spreekt in een ongeletterd
alfabet, een afluisterende taal
van gebaren en wetten ongeschreven

bevindt zich tussen hier en daar
steeds meer in ongekend gebied
gevangen door een staren naar

een tijdloos buitenland, begint
te worden aangeraakt door
omtrekken van een overkant

die vaster omlijnd door hem heen
praat naarmate hij er leven
los – en daarna achter zich laat.

AUTISME 2

Zij heeft zich teruggetrokken op
haar binnenlanden, leeft zo
vanaf de eerste dag

Ingekeerd is haar oogopslag,
gericht op werelden die
buiten hebben weggebannen

In dat door haar beschermd gebied
heeft zij het kind bewaard dat
zij oorspronkelijk is, spreekt

er de landstaal die alleen zij
verstaat, maakt daar geschiedenis
door haar bewaakt en doorvertaald

naar lege ogenblikken, zij leest
die bij haar inwoont voor en is
daarin zichzelf het meest.

Reine De Pelseneer

DRASLAND

We liepen door, we spraken dof. Het regende
verzuurde en bedompte taal. Wij voelden
ons beschermd door waterdichte stof

maar kregen toch een klamme huid.
Nattigheid vindt steeds een weg, ze komt
van binnen uit. De lucht was vol.

De velden lagen dras. Wij hielden
voet bij stuk en zompten urenlang
tot bij een plek die droger was.

LICHTGELOVIG

Dit is een dorp waar elke dag
dezelfde is: de drempels schoon
en straten vol van duisternis.

Het licht is voor de kerk.
Geen kaars die brandt
maar vloedlicht dat de gevels vangt

en schijnt van heiligheid.
Het baat niet, want het blijft een dorp
dat om verlichting vraagt.

WEERSTAND

Omdat ik mij wil weren zoekt mijn hand
uit welke kant de wind waait.
Elk verzet blijkt tevergeefs. De storm schuilt

om een stomvergeten hoek. Ik duld het
en zolang het regent, lanter ik verloren
langs de wallenkant. De rivier wast

mij de oren. Ze zegt dat vocht moet stromen
om uit slik vooruit te komen.
Water stinkt wanneer het stil blijft staan.

DRIFT

We verlaten het kalme water.
Jij staat aan het roer
ik word door deining overmand.

Aan onze voeten ligt het dek
dat warm en klam van rollen is.
Jij hebt mijn lichaam in de hand

en zelfs al gaan de golven hoger
dan verwacht, wij houden koers.
Dit schip is tegen storm bestand.

Jan Wyn

MIDLIFECRISIS

Geschilde peertjes en Ramadan-snoepgoed
wanneer we verkleumd
de praaltempel van dit stadhuis overschrijden,

een vrouw ontmoeten
die me een warm hart toedraagt
en aan het verhaal van mijn dochter
over draaiende zandstormen in de woestijn
het beeld toevoegt van
de dansende vrije geesten der indianen.

O, laat de dood in mijn schedel
me niet begraven.

Morgennacht verduistert de maan.

Mijn vrouw is ziek.

Ik fiets terug van legendes over Judas Iskariot; -
borstbeen naar die maan.

O, laat het denken in mijn dode schedel
me niet begraven.

Pieter Luyckx

VAARWEL AAN EURYDICE

1

hier is geen droefheid, voor zover bekend,
geen koude lucht, geen mist, hier is het milde,
dunne licht, dat haar bevrijdt; een roze wolk

verplaatst zich in het onvoltooide, het lijkt
alsof dat uitzicht wacht op haar, betoverd
stapt zij op en wordt sindsdien vermist.

2

zij richt de dag zo helder in en nadert zacht
de druppel water op het blad en dekt hem toe,
dit zeldzaam ogenblik schept zo een warme plek,

dat het zo hoort: zij eert haar liefste god vanaf
dit trage uur, maar nauwelijks vermindert dat
het leed, de dood komt veel te dicht bij haar.

3

wanneer de dag afneemt en zij het licht
verlegt – zij leeft van licht, van wolkenloos,
van even, dat nooit meer verwaait, - en zij
haar hoofd in sluiers windt en meer verleidt

dan ooit, maar door zichzelf verlaten wordt,
ontvlucht, haar schaduw achterna, die elders
is en ingeslapen wacht en aan de nacht
ontvangt, - die nooit zal zijn vergeten.

